

הרופא וגרושתו*

א

שנה ראשונה ששימשתי בבית החולים מצאתי שם אחות רחמנית בחורה בלונדינית, שהיתה אהובה על הכל וכל החולים סיפרו בשבחה. כשהיו שומעים קול רגליה היו זוקפים עצמם ממטותיהם ומושיטים את ידיהם כנגדה כבנים יחידים לקראת אמותיהם ואומרים אחות אחות בואי אצלי. אפילו התורעמנים והזעפנים והנרגנים שכל העולם מכעיסם כיון שנגלתה עליהם נתפשטו קמטי פניהם ונסתלק כעסם והיו ממהרים לעשות ציוויה. והיא לא נהגה לצוות, אלא חיוך שהקיף את פיה הביאם לידי ציות. יתירות על חיוכה עיניה מעין תכלת שחורה, שכל שהיתה מביטה בו ראה עצמו כאילו הוא עיקרו של עולם, בין שהוא חכם או שוטה, צדיק או רשע, זקן או תינוק, חולה או חולה מדומה, שעינים אלו ממלאות אותו רוח יתירה ורואה את עצמו מנושא ומרומם. פעם אחת שאלתי את עצמי כח זה מהיכן לה. לא הספקתי להשיב עד שנגלו עיניה עלי והייתי כשאר כל החולים. והיא לא נתכוונה לי כשם שלא נתכוונה לשום אדם במיוחד, שלא היתה שוקה של אותה ריבה על איש, אלא חיוך זה שבשפתיה ותכלת שחורה זו שבעיניה תוספת יתרון היתה בהם, שעשו מעצמם יותר ממה שביקשה אדונתם. עד היכן היתה אהובה על הכל, שאפילו חברותיה לא מצאו בה דופי. אפילו האחיות הראשיות, אשה כבת ארבעים, יחסנית, צנומה וחיוורת כחומץ, ששונאה את הכל, חולים כרופאים, חוץ אולי מן קהוה ישחורה ועוגות מלוחות וכלב חיקה, אף היא היתה גמומה בדבר זה. היא שלא הביטה בנערה אלא אם כן ראתה אותה בדמיונה נאכל חצי בשרה, היתה נותנת בה עיניה לטובה. ואין צריך לומר חברי הרופאים. כל רופא שזכה לעמוד עמה היה מברך את מזלו. ויום טוב היו עושים להם הרופאים כשנמצאה להם בשעת עיסוקם בחולה. אף הפרופיסור שלנו, שהעביר עיניו מיסורי החולים בשביל מטותיהם שיהו סדורות יפה, לא הקפיד עליה אפילו מצאה יושבת על מטת חולה. זקן זה שהעמיד תלמידים הרבה ומצא דרך רפואה לכמה תחלואים מת במחנה הריכוז שבדכאו, שסרדיוט נאצי נתעלל בו כל יום להתעמל עמו. פעם אחת ציווהו לשכב על כרסו בפשוט ידים ורגלים, כיון ששכב ציווה עליו לקום. כיון שלא נזדרז דרסו במגפו המסומר עד שנקצצו אליוני ידיו והורעל דמו ומת. מה אוסיף, אותה ריבה ישרה בעיני כשם ששרה בעיני הכל. אבל אוסיף שאף אני ישרתי בעיניה. והלוא כל אדם יכול לומר כן, אלא אחרים לא הגיסו דעתם ואני הגסתי דעתי ונישאה לי.

ב

כיצד, יום אחד אחר סעודת הצהרים יצאתי מחדר האוכל ופגעתי בדינה. אמרתי לה עסוקה את כדרכך אחות. אמרה היא איני עסוקה. אמרתי לה מה היום מימים? אמרה לי בת חורין אני עד למחר והריני פנויה לעצמי. אמרתי לה ובמה תעשי את חופשתך?

* נדפס ברשות הוצאת שוקן, ירושלים.

אמרה היא עדיין לא עיינתי בדבר. אמרתי לה הרשיני ואעיין אני ואתן לך עצה. אמרה בבקשה ממך אדוני הדוקטור. אמרתי לה אבל רוצה אני שכר על העצה. שאין נתינת חנם בדור זה. שחקה ואמרה כן אדוני הדוקטור.

עשיתי עצמי שוקל בדעתי ואמרתי עצה טובה מצאתי, אלא שצריכה שיקול הדעת. שכאמת שתי עצות הן ושתיהן יפות. — מה הן. אמרתי לה שני דרכים יש, אחת לאופירה ואחת לפראטר. שמא לא הגיע זמן אופירה יכולים אנו ליכנס לבית קהה תחילה. אמרה דינה כרצונך אדוני הדוקטור. אמרתי לה ובכן למתי יכולים אנו לילך. אמרה בכל עת ובכל שעה שאדוני רוצה. אמרתי לה מיד פונה אני עצמי מכל עסקי ואני בא. אמרה אימתי שאדוני הדוקטור יבוא מוכנת אני.

אחר שעה נכנסתי אצלה ומצאתיה לבושה בגדים אחרים, כלומר לא בגדי שירות שלה. נראתה לי פתאום כחדשה ועם החידוש הוכפל חינה, זה שהכרתי בה בעודה בבגדי שירות וזה שניתוסף לה בבגדים אלו. ישבתי בחדרה ונסתכלתי בפרחים שעל שולחנה ואצל מטתה הצרה ושאלתי אותה יודעת את שמות הפרחים, וקראתי כל פרח ופרח בשמו גרמנית ולטינית. התחלתי חושש שמא יביאו בתוך כך חולה מסוכן ויקראו לי. עמדתי מכסאי וזירזתי אותה לילך. ראיתי שהיא מצטערת. אמרתי לה על שום מה את מצטערת? אמרה סבורה הייתי שאדוני יטעם כלום. אמרתי לה עכשיו נלך, ואם לך יהא טוב עלי אף להבא אבוא שנית ושלישית ואהנה מכל מה שתתני לי ואבקש עוד. אמרה מותרת אני לצפות לזה? אמרתי כבר הבטחתי נתונה, ולא עוד אלא, כמו שאמרתי, אבקש עוד.

יצאנו מחצר בית החולים ואמרתי לשוער רואה אתה אחות זו, הריני מוליכה מכאן. הביט בנו השוער בעינים טובות ואמר כה לחי אדוני הדוקטור, כה לחי האחות דינה. הלכנו אצל תחנת החשמליות והמתנו לאיזו שתבוא. באה אחת והיתה מלאה. באה שניה ואמרנו נסע בנו. עלתה דינה לקרון. כשעליתי אני אחריה אמר הנהג כל המקומות תפוסים. ירדה וחזרה אצלי והמתנה עמי לאחרת. אותה שעה אמרתי אותם שאומרים חשמלית ונערה שהלכו אין להצטער עליהן, שמיד באות אחרות אחריהן שוטים הם. אם לנערה, כלום אפשר למצוא עוד נערה כדינה, ואם לחשמלית, חבל היה לי על כל רגע ורגע שאנו ממתנים בחוץ.

באה חשמלית של חוצה לעיר. מאחר שקרונוותיה היו חדשים ומרווחים וריקים מבני אדם נכנסנו לשם. פתאום (או לפי השעון אחר שעה), הגיעה החשמלית למקומה ונמצאנו עומדים במקום נאה מלא גנים וממועט בבתים.

עברנו את הרחוב כשאנו מסיחים על בית החולים ועל חולים ועל האחות הראשית ועל הרופאים ועל הפרופיסור שהתקין שחולי כליות יצומו יום אחד בשבוע. שאירע שאחד שחשש בכליותיו שצם ביום הכיפורים ולא נמצא חלבון בשתן שלו. אחר כך הזכרנו כל מיני בעלי מומים שעשתה המלחמה ומצאנו קורת רוח ממקום טיולנו שאין בעלי מומים נראים בו. הלצתי פתאום את זרועותי ואמרתי נניח את החולים ובעלי מומים ונדבר דברים שמחים. הסכימה היא עמי, אף על פי שניכר היה מפניה שחוששת שמא לא נמצא ענין אחר לשיחתנו.

היו שם תינוקות משחקים בכביש. ראו אותנו והתלחשו. אמרתי לדינה יודעת את גברתי במה תינוקות מסיחים, מסיחים הם בנו. אמרה היא אפשר. אמרתי לה יודעת את מה אמרו? אמרו הוא והיא חתן וכלה. האדימו פניה ואמרה אפשר שאמרו כן. אמרתי לה וכי אין לך על זה כלום? שאלה ואמרה על מה? אמרתי לה על שיחת התינוקות. אמרה היא למה אקפיד עליהם? אמרתי לה ואילו היה כן באמת, מה היית

אומרת? אמרה היא לאיזה דבר מתכוין מר? לקחתי לי לב ואמרתי אילו היה באמת כך, כלומר שאני ואת אנו זוג, צחקה והביטה בי ארוכות. נטלתי את ידה בידי ואמרתי לה תני לי אף יד שניה. נתנה לי. הרכנתי עצמי ונשקתי את שתי ידיה והצצתי בה. האדימו פניה יותר. אמרתי לה משל בפי הבריות האמת היא עם התינוקות ועם הטיפשים. את שאמרו התינוקות שמענו, ועששו שמעי מה טיפש זה אומר, כלומר אני, שבאה חכמה בלבי. גימגמתי ואמרתי שמעי דינה... לא הספקתי לומר כל מה שבלבי עד שמצאתי עצמי בן מזל שאין כיוצא בו.

לא היו ימים טובים לי כימים אלו שבין אירוסין לנשואין. אם סבור הייתי תחילה שאין נשואין אלא משום שאיש צריך לאשה ואשה לאיש הרי הכרתי שצורך זה אין יפה ממנו. באותם הימים למדתי להבין מה ראו הפייטנים לפייט פיוטי אהבה, אף על פי שאיני גורס אותם ואת פיוטיהם, משום שנאמרו על שאר נשים ולא על דינה. פעמים הרבה הייתי יושב ותוהה כמה אתיות יש בבית החולים, כמה נשים יש בעולם ואיני גותן דעתי עליהן חוץ מריבה זו שכל מחשבותי עליה. כיון שחזרתי וראיתי אמרתי שכלו של אותו אדם הלך, שכלל אותה עם שאר נשים. במדה שמדדתי בה מדדה לי. אבל תכלת שחורה שבעינייה השחירה והלכה כעננה שעומדת להוריד דמעות.

פעם אחת שאלתי אותה. נתנה בי עיניה ולא השיבה לי. חזרתי ושאלתי. תלתה עצמה על לבי ואמרה אי אתה יודע כמה חביב אתה עלי ועד היכן אני אוהבת אותך. וחיוכה הקיף את שפתיה הנוגות שהעביר אותי על דעתי מחמת מתקן ומחמת יגונו. שאלתי את עצמי אם אוהבת היא אותי מה מקום לעצבות זו. שמא בני משפחתה עניים, אמרה לי אמידים הם. שמא נתנה אמונתה לאדם אחר שתנשא לו. אמרה לי פנויה אני לעצמי. התחלתי מציק לה. כפלה לי חיבתה ושתקה.

אף על פי כן התחלתי בודק בקרוביה. שמא עשירים היו וירדו מנכסיהם, והרי היא מצטערת עליהם. שמעתי שמקצתם בעלי חרושת ומקצתם אנשי שם בשאר מקצועות, ופרנסתם מצויה בריווה. נתגאה לבי בי. אני בן עניים, בנו של פחה עני, נעשיתי פתאום קרוב לאנשים עשירים ומפורסמים. התחלתי מדקדק בלבושי. אף על פי שהיא לא השגיחה בבגדים, אלא אם כן הייתי מבקש ממנה להביט בהם. יתר על כן כפלתי לה חיבתי. דבר זה למעלה מן ההגיון, שהרי כל חיבתי כבר ניתנה לה. ואף היא כל חיבתה עלי. אבל אותה חיבה שמץ עצבות היתה בה שהטילה טיפה מרה בשמחתי.

טיפה זו היתה מבזקת בכל איברי והייתי מהרהר עצבות זו מהי? וכי כך מדתה של אהבה? הוספתי להציק לה לגלות לי טעמו של דבר. הבטיחה לי והיתה משתמטת. הזכרתי לה הבטחתה. נטלה את ידי בידה ואמרה נשמח ידידי נשמח ולא נשבת את שמחתנו. ונתאנחה אנחה ששיברה את לבי. שאלתי אותה דינה על מה את מתאנחת. חייכה ואמרה מתוך דמעות בבקשה ממך ידידי שתוק. שתקתי ולא שאלתי עוד. אבל דעתי לא נחה. וצפיתי ליום שתתרצה לגלות לי את הטעם.

יום אחד אחר הצהריים נכנסתי לבקרה. אותה שעה פנויה היתה מן החולים והיתה יושבת בחדרה ותפרה לה שמלה חדשה. נטלתי את שולי השמלה והחלקתי אותם והגבתתי עיני כנגדה. תלתה עיניה בעיני ואמרה דברים היו לי עם אחר. ראתה שלא ירדתי לסוף דבריה. עמדה ופירשה לי. רפה לבי ואחזתני צנה. שתקתי ולא אמרתי כלום. אחר כך

אמרתי לה דבר מעין זה לא היה עולה על לבי. כיון שאמרתי כך ישבתי תוהה ומשתומם, תוהה על שלוותי ומשתומם עליה, על שעשתה מעשה שאינו לפי כבודיה. אף על פי כן נהגתי עמה כתמול שלשום, כאילו לא הפסידה ולא כלום. ובאמת אותה שעה לא הפסידה בעיני והיתה חביבה עלי כשעה ראשונה.

כיון שראתה כך חזר השחוק לשעשע את שפתייה. אבל עיניה היו בלומות, כמי שיוצא מאפלה לאפלה.

שאלתי אותה איזה הוא אותו אדם שהניחך ולא נשא אותך לו לאשה. נשתמטה ולא ענתה לי. אמרתי לה הלוא רואה את דינה שאין לי תרעומת עליך, אלא סקרנות שיש בי מביאה אותי לידי שאלה זו. ובכן אמרי לי יקירתי מי הוא זה. אמרה לי מה איכפת לך אם שמו כך או כך. אמרתי לה אף על פי כן. אמרה לי את שמו. אמרתי לה דוצנט הוא או פרופיסור? אמרה פקיד הוא. הרהרתי בלבי פקידים גדולים משמשים אצל קרוביה, דעתנים ומלומדים וממציאים, ודאי לגדול שבכולם נתנה את לבה. בעצם אין חילוק מי הוא זה שאותה אשה שאהובה עלי מכל העולם נתנה לו אהבתה, אלא להשיא את לבי אמרתי לי אדם גדול הוא, מעולה משאר חבריו. אמרתי לה פקיד הוא, מה תפקידו? אמרה לבלר הוא בבית המחוקקים. אמרתי לה תמיה אני עליך דינה שפקיד קטן לבלר לקח את לבך עד כדי כך, ולא עוד אלא שהניחך, משמע שלא היה ראוי לך מתחילתו. השפילה עיניה ושתקה. מכאן ואילך לא הזכרתי לה מעשייה הראשונים, כשם שלא הזכרתי לה מה שמלה לבשה אתמול. ואם נזכרתי העברתי הדבר מלבי, עד שנכנסנו לחופה.

ה

נכנסנו לחופה כדרך רוב בני דורנו, שנכנסים לחופה בחשאי בלא פומביות. אני הרי קרובים אין לי, חוץ אולי מאותו קרוב שהכה עין אבא. והיא מיום שנתקרבה אצלי נתרחקה מקרוביה. אף אותם הימים לא היו נוהגים לעשות בהם משתה ושמחה. מלכות יצתה ומלכות נכנסה ובין מלכות למלכות מהומה ומבוכה טירוף ותבוסה. בני אדם שאתמול היו שליטים כבולים היו בבית האסורים או מתחבאים חוץ למדינה.

ובכן נכנסנו לחופה בלא קרובים ובלא קרואים, חוץ ממנין מצומצם שקראם השמש, בני אדם עלובים שלפני שעה שתי שעות נקראו להלוויית המת ולשעה זו נקראו לחופתי. מה עגומים היו בגדיהם השאולים ומה מצחיקים צילינדריהם הזקופים ומה חצופות עיניהם הרעבתניות שציפו לשעה שיסתיים טכס הנשואין ויכנסו לבית השכר במעות שזיכתה להם חופתי.

לבי היה טוב עלי וככל שהיה הדבר משונה בעיני לא פסקה שמחתי. יכנסו אחרים לחופתם על ידי שושבינים אנשי שם ובעלי ממון ואני אכנס לחופה על ידי עניים שיקחו להם בשכר טרחתם פת לחם. בנים אשר יוולדו לנו לא ישאלו אותי אבא מי היה בחופתך, כשם שלא שאלתי אני את אבא מי היה בחופתו. הכנסתי ידי לתוך כיסי והוצאתי כמה שילינגים ונתתי לשמש שיחלק להם יתר על שכרם. נטל השמש את המעות ואמר מה שאמר. נתיראתי שמא יבואו ויעטרוני בשבחים וזימנתי את עצמי לומר איני כדאי. אבל אחד מהם לא בא. אלא זה שחה על מקלו וזה מתח עצמו כדי שיהא נראה גבוה וזה הביט בכלה בעינים שאינן מהוגנות. שאלתי עליו את השמש. אמר השמש זה, והתין את הזיין, זה פקיד היה וסלקוהו. ניצענתי לו ראשי ואמרתי כך כך, כאילו סיימתי בשתי ככין אלו כל ענייניו. בין כך לכך בחר לו השמש ארבעה מזמומיו ונתן בידיהם ארבעה כלונסאות ותלה עליהם חופה ודחף מתוך כך לאדם אחד שהרכין עצמו ונתמוטטה החופה על ידו. בתוך שאני עומד תחת החופה נזכרתי מעשה באדם אחד שכפתה אותו אהובתו

שישגנה לו לאשה. הלך וכינס כל מאהביה שקילקלה עמהם קודם חופתה. כדי להזכיר לה חרפתה וכדי להתנקם מעצמו שהסכים לכך. כמה מכוער אותו האיש וכמה מכוער אותו מעשה. אבל אני, חביב היה עלי אותו אדם ואותו מעשה יפה היה בעיני. וכשעמד הרב וקרא את הכתובה וסתכלתי בשושבינים וצייירתי לי כל פרט ופרט, היאך היתה אותה אשה באותה שעה והיאך היו חבריה. וכן קודם לכן בשעה שאשתי הושיטה אצבעה לקראת טבעת קידושין ואמרתי לה הרי את מקודשת לי ידעתי מעצמי טיבו של אותו איש באותה שעה.

1

אחר החופה יצאנו לכפר אחד לעשות ימי שמחתנו. לא אספר לך כל מה שעבר עלינו בדרך ובבית הנתיבות וברכבת וכן לא אפרט כל הר וגבעה שראינו וכן לא את הנחלים ואת המעיינות היוצאים בבקעה ובהר, כדרך מספרי סיפורים כשבאים לספר על נסיעת חתן וכלה. אין כל ספק שיש שם הרים וגבעות ומעיינות ונחלים, וכן אירעו אותנו כמה דברים בדרך, אבל הכל נשמט מלבי ונשכח, מפני אותו דבר של לילה הראשון. אם אין אתה עיף אספר לך.

באנו לכפר ונכנסנו למלון קטן, שרוי בתוך גנים ושדות הרים ונחלים. סעדנו סעודת הלילה ועלינו לחדר, שייחד לנו בעל המלון, שכבר קודם לחופה טילגרפתי לו. בדקה אשתי את החדר והשרתה עיניה על השושנים האדומות שעמדו שם. התלוצצתי ואמרתי מי חביב כל כך ששלח לנו שושנים באות אלו. מי, שאלה אשתי בתמיחה. כאילו סבורה היתה שיש כאן אדם שידע עלינו חוץ מאנשי המלון. אמרתי מכל מקום אני מסלקן שריחן קשה לשינה או אפשר נניחן מפני כבוד היום. כן כן, ענתה אשתי אחרי, וקולה כקול מי שמדבר ואינו שומע מה מדבר. אמרתי לה ואי את רוצה להריח בהן? ענתה אשתי ואמרה כן כן, רוצה אני. שכחה ולא הריחה. שכחה זו משונה לגבי דינה שנהגה להרבות בפרחים. הזכרתי לה שעדיין לא הריחה בהם. הרכיבה ראשה על הפרחים. אמרתי לה מפני מה את כופפת עצמך, והרי יכולה את לקרובם לך. הביטה בי תמיחה כמי ששומע דבר חדש. ותכלת שחורה זו שבעיניה השחירה ואמרה דרך תוכחה סתכלן אתה מחמדי. נשקתי לה נשיקה ארוכה ועצמתי עיני ואמרתי לה עכשיו דינה הרי אנו לבדנו.

עמדה ופשטה את שמלותיה במתינות יתירה ותיקנה את שערה. בתוך שהיא עושה כן ישבה וצימצמה פניה בשולחן. הרכנתי ראשי לראות מה היא עושה ועל שום מה שוהה כל כך, וראיתי שהיא קוראת בקונטרס קטן מאותם שמצויים בכפרים הקטוליים, ושם המאמר חכו לאדוניכם בכל עת שיבוא.

נטלתי את סנטרה בידי ואמרתי לה כבר בא אדוניך ואי את צריכה לחכות ונתתי פי על פיה. הגביהה עיניה מתוך עגמימות והניחה את הקונטרס מידיה. נטלתי אותה בזרועותי והשכבתיה על מטתה והורדתי את פתילת המנורה.

הפרחים נתנו ריח ודממה מתוקה הקיפה אותי. נשמע פתאום קול רגלי של אדם בחדר סמוך לחדרנו. העברתי את הקול מלפני ולא שמתי את לבי עליו, שהרי מה איכפת לי אם יש שם אדם אם אין שם אדם. אני איני מכיר אותו והוא אינו מכיר אותנו. ואפילו היה מכיר אותנו, הרי נכנסנו לחופה ואנו נשואין כדת. חיבקתי את אשתי באהבה יתירה ושמחתי עליה עד לאחת וידעתי שכולה שלי היא.

עם שהיא נתונה בזרועותי זקפתי את אזני לשמוע אם לא פסק קול פעמותיו של אותו אדם ושמעתי שהוא מהלך ואינו פוסק. העבירו פסיעותיו אותי על דעתי ועלתה מחשבה על לבי שאותו אדם אותו לבלר הוא שאשתי הכירתו קודם חופתה. נודעזע לבי ונשכתי את שפתי, שלא אוציא דיבור מגונה מפיו.

הרגישה אשתי ושאלה מה לך ידידי? עניתי ואמרתי לה לא כלום, לא כלום. אמרה היא רואה אני שלבך דחוק. עניתי כבר אמרתי לך. אמרה היא אם כן טעיתי. נטרפה דעתי ואמרתי לה לא טעית. אמרה היא ומה הוא? אמרתי לה.

געתה בבכייה. אמרתי לה על שום מה את בוכה? הבליעה דמעותיה ואמרה פתח את הדלת ואת החלונות והודע את כל העולם את תועבותי. בושתי מדברי ופייסתי. נתפייסה והשלימה עמי.

מכאן ואילך לא זו אותו אדם מעיני, בפני אשתי ושלא בפני אשתי. אם ישבתי עם עצמי הגיתי בו, ואם שחתי עמה הזכרתי אותו, ואם ראיתי פרח נזכרתי בשושנים אדומות, ואם ראיתי שושנה אדומה נזכרתי בו, שמא מאותו מין רגיל היה זה לתת לאשתי, ומטעם זה לא הריחה בשושנים בלילה הראשון, מפני שנתביישה להריח בפני בעלה במין פרחים שמאהבה היה מביא לה. היתה בוכה הייתי מפייסה. אבל מתוך נשיקת פיוסין שמעתי בת קול של נשיקה אחרת שנשק לה אחר. אנשים משכילים אנו, בני אדם מודרניים אנו, מבקשני חופש אנו, לנו ולכל באי עולם, ולמעשה גרועים אנו מכל מחזיקי נוסבות.

כך עברה עלי שנה ראשונה. רציתי לשמוח עם אשתי נזכר לי זה שקיצץ בשמחתי ונתעצבתי. היתה היא שמחה אמרתי לי על שום מה היא שמחה, אותו מנוול נזכרה והיא שמחה. כיון שהזכרתי לפניה געתה בבכייה. אמרתי לה על שום מה את בוכה, על שום שקשה לך לשמוע גנותו של מנוול. יודע הייתי שלא כך הוא. שכבר עקרה אותו מלבה והסיחה דעתה ממנו, ואם נזכרה בו נזכרה לרעתו, שמימיה לא אהבה אותו, אלא חוצפה יתירה שהיתה בו וקלות דעת שהיתה בה בשעה קלה גרמו שלא שלטה בעצמה ונשמעה לו. אבל הכרת הענין לא הביאה אותי לידי שיקוט הלב.

רציתי לעמוד על אופיו של זה, מה יש בו שמשך אחריו לבה של נערה בת טובים צנועה. התחלתי מפשפש בין ספריה, שמא אמצא שם פיסת מכתב ממנו, שרגילה דינה להניח את מכתביה בספר לשם סימן, ולא מצאתי. אמרתי שמא הצניעה את מכתביו במקום מוצנע, שהרי פשפשתי בכל הספרים ולא מצאתי משלו כלום. לא מלאני לבי לבדוק במטמוניות שלה. והוא שהעלה את חרוני יותר, שאני משים עצמי הגון ומחשבותי כעורות. מאחר שלא דיברתי עם אדם זר על מעשיה הראשונים ביקשתי לי עצה מן הספרים והתחלתי קורא בסיפורי אהבים, כדי לעמוד על אופיים של נשים ומאהביהן. מכיון שהרומנים הביאו אותי לידי שעמום פניתי עצמי לקרות דוקומנטים קרימינליים. ראו חברי והיו מתלוצצים בי ואמרו שמא רוצה אתה ליכנס לבלולשת.

לשנה שניה לא באה שום הקלה והנחה. ואם עבר עלי יום ולא הזכרתי אותו כפלתי עליו שיחתי למחר. מתוך צער שציערתי את אשתי חלטה, ריפאתי אותה בסממנים ומחצתי את לבה בדברים. אמרתי לה כל התחלואים לא באו עליך אלא על ידי של זה שקיפח את חייך. עכשיו הוא מקלקל עם נשים אחרות ולי הנית אשה חולנית לטפל בה. אלף חרטות נתחרטתי על כל דיבור ודיבור ואלף פעמים חזרתי עליהם.

באותם הימים התחלתי מבקר עם אשתי אצל כמה מקרוביה. וכאן אומר לך דבר שיהא משונה בעיניך. כבר אמרתי לך שדינה בת טובים היא וקרוביה אנשי שם. ובכן הם ובתיהם הרחיבו את לבי והתחלתי נושא פנים לאשתי משום קרוביה. בני אדם אלו בני בניהם של יוצאי גיטאות, שהגיעו לידי עושר וכבוד, עשרם נזי לכבודם וכבודם נזי לעשרם, שאפילו בימות המלחמה שרוב גדולי המדינה עשו ממון מרעבן של בריות נתרחקו הם מממון של פגעים, וכן לא נתפטמו מאכילה יתירה, אלא מה שקיבלו כמדת כל אדם. מהם בעלי צורה שצייננו לנו בדמיוננו ולא ראינו בעינינו. יתירות עליהם הגבירות. אי אתה מכיר את וינא ואם אתה מכירה מכיר אתה אותן היהודיות שהגויים חורצים לשונם עליהן. אילו זכו לראות כאותן שראיתי אני היו נותנים פיהם בעפר. אין אני חושש למה שאומות העולם אומרים עלינו, שאין לנו תוחלת מן האומות שנמצא חן בעיניהם, אבל הואיל והזכרתי את לעגם הזכרתי את שבחן, שאין שבח לאח משבח אחיותי, שמתעלה ומתרומם על ידיהן.

אחר ימים רואה הייתי את קרובי אשתי בלא לייחס אותה עליהם, כאילו אני קרובם ולא היא. הייתי מהרהר בלבי אילו היו יודעים צרות שאני גורם לה. וכבר מוכן הייתי להתיר פי ולגלות לבי לפניהם. משראיתי שלבי דוחקני התרחקתי מהם וממילא נתרחקו ממני. העיר גדולה ובני אדם עסוקים, מתעלם אדם מחבריו אין מחזירין אחריו. לשנה שלישיית נטלה לה אשתי מדה אחרת. אם הזכרתי אותו לא השגיחה בדברי ואם צירפתי את שמו לשמה שתקה ולא השיבה לי, כאילו לא דיברתי בה. חרה אפי ואמרתי לי כמה גרועה אשה זו שאינה מרגישה.

יום קיץ אחד בין השמשות ישבתי אני והיא בסעודת הערב. זה כמה ימים שלא ירדו גשמים והעיר היתה תוססת חום. מימי הדונאו הוריקו וריח עמום נדף מן העיר. החלונות שבמרפסת הזכוכית שלנו הפיקו חמימות שחונה שהוגיעה את הגוף ואת הנפש. כבר מאתמול חששתי בכתפי והיום הוסיפו מכאוב. ראשי כבד עלי, ושערי היה יבש. העברתי ידי על ראשי ואמרתי לי צריך אני להסתפר. הצצתי על אשתי וראיתי שמגדלת לה שער, והרי מיום שנהגו נשים בעצמן תספורת של גבר גוזזת היא את שעה. אמרתי לעצמי ראשי אינו טוען קצת שער וזו מגדלת לה שער כטווס. בלא ששאלה את פי אם יפה כך. באמת שעה היה נאה לה. אבל רוחי לא היתה יפה. הרתעתי את כסאי מן השולחן כאילו דוחק את כרסי ותלשתי מאמצעיתה של פת ולעסתי. זה כמה ימים שלא הזכרתי אותו בפניה ואין צריך לומר שהיא לא הזכירה אותו בפני. אותם הימים ממעט הייתי בדברים עמה ואם שחתי עמה שחתי בלא תרעומת.

אמרתי לה פתאום דבר זה עלה בלבי. ניענעה ראשה כל שהוא ואמרה כן כן, אף אני סבורה כן. אמרתי לה וכי יודעת את מה שבמטמוני לבי. אם כן אמרי לי מהו. לחשה ואמרה גט. בשעה שאמרה כן הגביהה פניה כנגדי והביטה בי עצובה. נתלש לבי ממקומי ורפתה רוחי. אמרתי לעצמי אי לך אדם עלוב שאתה נוהג עם אשתך כך ומביאה לידי צער. הרכנתי קולי ושאלתי מנין את יודעת מה שבלבי. אמרה וכי מה אני עושה כל הימים, הרי אני יושבת והוגה בך ידידי. נזרק דיבור מפי ואמרתי לה אם כן מסכימה את? נשאה עיניה אלי ואמרה כלומר על הגט?

השפלת עיני וניענעתי לה ראשי דרך כן. בני זמננו יתחננה בנפיה מרוב
 אמרה היא בין שאני רוצה בין שאיני רוצה מקבלת אני עלי לעשות כל שאתה
 מבקש ובלבד להקל עליך את יסוריך. מינו אשתי יתחננה ים היא יתחננה מרוב
 ואפילו על ידי גט? מינו אשתי יתחננה ים היא יתחננה מרוב
 אפילו על ידי גט. מינו אשתי יתחננה ים היא יתחננה מרוב
 ידעתי איזו טובה אני מאבד. אבל הדיבור כבר נאמר והרצון לכלות זעמי בי
 העבירני על דעתי. קפצתי שתי ידי ואמרתי מתוך כעס טוב ויפה. מינו אשתי יתחננה ים היא יתחננה מרוב
 יצאו כמה ימים ולא הזכרתי לפניה לא גט ולא אותו שהביא עלינו כליה. אומר
 הייתי לעצמי שלוש שנים יצאו מיום שנישאה לי, שמא הגיע הזמן לעקור אותו מעשה
 מן הלב. אילו לקחתיה אלמנה או גרושה כלום היו לי טענות עליה, אף כך יתא דומה עלי
 שאלמנה או גרושה לקחתיה.

וכיון שבאתי לכלל דעה זו הוכחתי עצמי על כל יום ויום שציערתיה וקבלתי עלי
 להשכיח אותו מעשה ולהיטיב עם אשתי. אותם הימים נבראתי בריה חדשה והתחלתי
 מרגיש התעוררות אהבה כביום שהכרתיה. וכבר הייתי סבור שהכל כחפץ האדם ורצונו,
 רוצה מכניס כעס ואיבה וקנאה בלבו, רוצה עושה שלום עם הכל, אם כן מה מקום לעורר
 כעס ולגרום רעה לעצמנו והלא יכולים אנו להיטיב לנו ולשמות. עד שבא מעשה לידי
 וחזר הדבר ליושנו.

ט

מה היה המעשה. פעם אחת הביאו חולה לבית החולים. בדקתי ומסרתני לאחיות
 שירחצוהו וישכיבוהו על המטה. בערב נכנסתי לבקר את החולים. הגעתי אצל מטתו וראיתי
 על הטבלא למעלה מראשו את שמו, וידעתי מי הוא. מינו אשתי יתחננה ים היא יתחננה מרוב
 מה לעשות? דופא אני וטיפלתי בו, ואם תמצא לומר טרחתי עליו יתר על הצורך
 עד שכל החולים נתקנאו בו וקראו לו בן טיפולו של הרופא. ובאמת ראוי היה לשם זה,
 בין שהוצרך בין שלא הוצרך טיפלתי בו. אומר הייתי לאחיות מחלה שלא נחקרה כל צרכה
 מצאתי בו ואני רוצה לחקרה, ופקדתי עליהן לתת לו מזונות טובים ופעמים הוספתי לו
 כוס יין, כדי שימצא קורת רוח מבית החולים. וכן ביקשתי מן האחיות שלא יקפידו עמו
 אם ינהוג קצת חירות בעצמו ולא יקבל עליו כל חוקי הבית. מינו אשתי יתחננה ים היא יתחננה מרוב
 היה שוכב לו בבית החולים ואוכל ושותה ומעדן עצמו במיני תפנוקים ומבריאי
 והולך, ואני נכנס אצלו ובודקו וחוזר ובודקו ושואל אותו אם ערבה עליו שנתו ואם
 מזונותיו מספיקים לו כל צרכו. וכותב לו רפואות ומקלסו משום גופו, ואומר לו גוף זה
 חזקה עליו שיאריך ימים הרבה. והוא שומע ונהנה ומתעדן לפני כתולעת. ואני אומר לו
 אם רגיל אתה לעשן הרשות בידך לעשן. אני עצמי איני מעשן, ואם תשאלני אם העישון
 יפה, אומר לך, רע הוא ומזיק לגוף. אבל אם רגיל אתה לעשן איני מעכב בידך. וכן אני
 עושה לו כמה הנחות יתירות ובלבד שיראה עצמו שרוי בטובה. ואני מהרהר בלבי אדם
 זה שלא הייתי מאבד עליו מלה אחת אני טורח עליו כל כך, וכל זה מחמת אותו מעשה שקשה
 להזכיר וקשה לשכוח, ולא עוד אלא שאני מביט בו ומתבונן בו, שמא אלמד מה קלט הוא
 מדינה ומה קלטה דינה ממנו. ומתוך שנתעסקתי בו הרבה סיגלתי לי מקצת מתנועותיו.
 בראשונה העלמתי כל אותו מעשה מאשתי. אבל הוא פרץ את גדרי פי והיה מיספר
 מאליו, שמעה אשתי ולא הראתה התעניינות של כלום. דבר זה לכאורה רצוי היה לי, אבל
 לא הייתי מרוצה, אף על פי שידעתי שאילו נהגה אחרת ודאי שלא הייתי מרוצה.

אחר ימים נתרפא והבריא והגיעה שעתו לצאת מבית החולים. החזקתי בו עוד יום ועוד יום וחזרתי ופקדתי על האחיות שינהגו בו טובת עין, כדי שלא ידחק לצאת. ואותם ימים סמוך אחר ימות המלחמה היו וקשה היה לפרנס את החולים, כל שכן מבריאים, כל שכן בריאים, והייתי נותן לו משלי ממה שהביאו לי אכרים. היה יושב ואוכל ושותה ומיטיב לבו וקורא בעתונים ומטייל בגן ומשחק עם החולים ושוחק עם האחיות. העלה בשר והיה בריא יותר מכל המטפלים עמו, ואי אפשר היה להחזיק אותו עוד בבית החולים. צויתי שיעשו לו סעודת פטורין נאה ופטרתי.

אחר שסעד בא ליפטר ממני. הבטתי בפיו שנתלתי לו מסנטרו השמן. עיניו היו שקועות כשל אשה שוויתרה על הכל בשביל אכילה ושתיה. עמדתי לפני שולחני ופישפשתי בין הננירות כאילו מחזר אני אחר אבידה. אחר כך נטלתי שופרת קטנה לבדוק אותה. עם שאני משים עצמי עסוק בכנסו שתי אחיות, אחת כדי לשאול אותי דבר ואחת כדי לפרוש מבן טיפולו של הרופא. החזרתי את ראשי פתאום כאילו נזכרתי שממתינים לי והוצאתי מפי הברה של תמיהה, כדרך שדינה עושה בזמן שרואה שממתינים לה. בתוך כך נסתכלתי במבריא זה שפימתו נגדרת מסנטרו ואמרתי לי אין אתה יודע מי אני, אבל אני יודע מי אתה. אתה הוא זה שהבאת כליה עלי ונטלת את חיי אשתי מן העולם. נכנס בי כעס וכעסתי עד שחששתי בעיני.

הושיט זה את ידו ושחה לפני בהכנעה יתירה והתחיל מגמגם דברי הודיה על שהצלתיו מן המיתה והחזרתיו לחיים. הושטתי לו ראשי אצבעותי דרך קלות ובזיון, ומיד קינחתי אותו באיצטאל שלי, כאילו נגעתי בשרץ מת והחזרתי פני ממנו כמפני דבר מאוס והלכתי לי. הרגשתי שהאחיות מביטות בי ויודעות מה טעם נהגתי כך. אף על פי שלא היה מקום לחשוש כלום.

אחר שעה קטנה חזרתי לעבודתי וראשי ולבי אין עמי. עליתי ללשכת הרופאים וביקשתי לי חבר שימלא את מקומי. אמרתי לו שנקראתי לבית המשפט להעיד עדותי בענין פושע אחד ואין הדבר סובל דיחוי. באה אחות ושאלה אותי אם תזמין לי טקסי, עניתי ודאי אחות ודאי. עד שהלכה ללשכת הטליון יצאתי מבית החולים כמי שנטרפה דעתו.

בדרך עברתי על בית שכר וביקשתי ליכנס ולהטביע צערי במשקה, כמו שמרי נפש רגילים לומר. נתיישבה דעתי קצת ואמרתי כל הצרות באות ויוצאות ואף צרתי עתידה שתעבור. אבל דעתי לא נתיישבה אלא לשעה קלה ולא נתיישבה אלא כדי לחזור לסורה. התחלתי מהלך והולך שעה ושתי שעות עד שעמדתי פתאום וראיתי שהקפתי את עצמי וסיבבתי במקום אחד.

באתי לביתי וסיפרתי לאשתי. שמעה ולא אמרה דבר. נתמלא לבי כעס שיושבת לה ושותקת, כאילו אין כאן ולא כלום. הרכנתי את ראשי על לבי כדרך שעשה הוא בשעה שעמד לפני להודות לי, שהרכין ראשו על לבו, וכן חקיתי את קולו ואמרתי אני מודה לאדוני הדוקטור, שהציל אותי מן המיתה והחזירני לחיים. ואמרתי לה לאשתי כך קולו של זה וכך עמידתו, כדי להראות לה גנותה, כמה בזוי זה שביכרה אותו עלי ונתנה לו אהבתה קודם שהכירה אותי. הציצה אשתי עלי, כאילו אין כל הדבר כדאי להעסיק אותה. עמדתי והעברתי עיני על פניה, שמא אראה בה סימן של שמחה על אותו ריקא שנתרפא ולא ראיתי בה שום סימן של שמחה כשם שלא ראיתי בה קודם לכן שום סימני צער כשסיפרתי לה שהוא חולה.

אחר שנים שלושה ימים ניטל עוקצו של דבר ולא הוסיף לפגוע בי. טיפולתי עם החולים והרביתי שיחה עם האחיות ומיד אחר העבודה חזרתי לביתי אצל אשתי. יש שביקשתי ממנה שתקרא לפני מספריה ונענתה לי וקראה לפני ואני יושב ומביט בה ואומר בלבי אלן הן הפנים שכל שראה אותן מיד נתפשטו קמטיו ונסתלק כעסו. ואני מעביר ידי על פני בנחת ומוסיף ומביט בה. ויש שהיינו מזמינים חבר לכוס קהוה או לסעודת ערבית. ושוב היינו מסיחים על כל מה שהבריות מסיחין ושוב הכרתי שיש דברים בעולם מחוץ לצרת נשים. פעמים הרבה עליתי על מטתי מתוך הרחבת דעת ונחת רוח.

לילה אחד בא אצלי אותו אדם בחלום ופניו חולניים קצת וקצת, — — — קצת סימפטיים. נתביישתי ממנו שאני חושב עליו רעות, וקבלתי עלי להעביר כעסי ממנו. הרכין עצמו ואמר מה אתה רוצה ממני, וכי בשביל שאינסתני אתה מבקש רעתי. בלילה שלאחר זה סעדו על שולחננו שנים ממכירינו אשה ובעלה. שהיו חביבים על שנינו. הוא משום מדותיו הטובות, והיא משום עיניה הכחולות המלאות זיו ומשום גבותיהן הנאות ומשום מצחה הגבוה שנתן לעין לטעות שיש כאן חכמה הרבה ומשום תלתלי הזוהב שהיו מרתמים על ראשה הנאה ומשום קולה קול אשה שכובשת את כיוסופיה בלבה. כשלוש שעות ישבנו ולא הרגשנו בזמן. הוא סיפר מעניינו של יום והיא סייעתו בזיו היוצא מעיניה.

אחר שהלכו אמרתי לאשתי אספר לך חלום. חלום? קראה אשתי בתמיהה ונתנה בי עיניה מתוך עצב, וחזרה בלחש על אותה מלה חלום, לפי שאין דרכי לספר חלומות, וכמדומני שכל אותן השנים לא ראיתי חלום. אמרתי לה חלום חלמתי. וכשאמרתי כן חרד לבי פתאום. ישרבה אשתי ותלתה עיניה בפני. עמדתי וסיפרתי לה את חלומי. בנדעוזה כתפיה וגופה התחיל מרתת. פשטה את זרועותיה פתאום ולפפה את צווארי וחיבקה אותי ואף אני חיבקתי אותה. וכך עמדנו חבוקים מתוך אהבה וחיבה ורחמים. וכל אותה שעה לא זו אותו אדם מעיני ושמעתי מדבר וכי בשביל שאינסתני אתה מבקש רעתי. סילקתי את זרועותיה של אשתי מצווארי ועצבות יתירה באה בלבי. עליתי על מטתי וחישבתי על כל דבר וענין בשקט ובנחת עד שנתנמנמתי וישנתי.

למחר עמדנו מן המטה וסעדנו כאחד את סעודת הבוקר. הצצתי על אשתי וראיתי שפניה כתמול שלשום. הודיתי לה בלבי על שאינה באה עלי בתרעומת בשביל אמש. אותה שעה נזכרו לפני כל צרות ויסורים שהבאתי עליה מיום שנישאה לי, שבכל עת ובכל שעה הייתי שופך דמיה ועולבה ומעליבה, והיא קיבלה הכל בשתיקה. נתמלא לבי אהבה וחיבה לעלבות נפש זו, שמעונה בידי כל כך, וקיבלתי עלי להניח לה ולהיטיב עמה. וכן עשיתי יום ושני ימים ושלושה ימים.

לא הכניסתי כעס לאחד מן חלומי. והשבתי יחסי יחסי ואני יושב ומביט בה ואומר בלבי אלן הן הפנים שכל שראה אותן מיד נתפשטו קמטיו ונסתלק כעסו. ואני מעביר ידי על פני בנחת ומוסיף ומביט בה. ויש שהיינו מזמינים חבר לכוס קהוה או לסעודת ערבית. ושוב היינו מסיחים על כל מה שהבריות מסיחין ושוב הכרתי שיש דברים בעולם מחוץ לצרת נשים. פעמים הרבה עליתי על מטתי מתוך הרחבת דעת ונחת רוח.

לילה אחד בא אצלי אותו אדם בחלום ופניו חולניים קצת וקצת, — — — קצת סימפטיים. נתביישתי ממנו שאני חושב עליו רעות, וקבלתי עלי להעביר כעסי ממנו. הרכין עצמו ואמר מה אתה רוצה ממני, וכי בשביל שאינסתני אתה מבקש רעתי. בלילה שלאחר זה סעדו על שולחננו שנים ממכירינו אשה ובעלה. שהיו חביבים על שנינו. הוא משום מדותיו הטובות, והיא משום עיניה הכחולות המלאות זיו ומשום גבותיהן הנאות ומשום מצחה הגבוה שנתן לעין לטעות שיש כאן חכמה הרבה ומשום תלתלי הזוהב שהיו מרתמים על ראשה הנאה ומשום קולה קול אשה שכובשת את כיוסופיה בלבה. כשלוש שעות ישבנו ולא הרגשנו בזמן. הוא סיפר מעניינו של יום והיא סייעתו בזיו היוצא מעיניה.

אחר שהלכו אמרתי לאשתי אספר לך חלום. חלום? קראה אשתי בתמיהה ונתנה בי עיניה מתוך עצב, וחזרה בלחש על אותה מלה חלום, לפי שאין דרכי לספר חלומות, וכמדומני שכל אותן השנים לא ראיתי חלום. אמרתי לה חלום חלמתי. וכשאמרתי כן חרד לבי פתאום. ישרבה אשתי ותלתה עיניה בפני. עמדתי וסיפרתי לה את חלומי. בנדעוזה כתפיה וגופה התחיל מרתת. פשטה את זרועותיה פתאום ולפפה את צווארי וחיבקה אותי ואף אני חיבקתי אותה. וכך עמדנו חבוקים מתוך אהבה וחיבה ורחמים. וכל אותה שעה לא זו אותו אדם מעיני ושמעתי מדבר וכי בשביל שאינסתני אתה מבקש רעתי. סילקתי את זרועותיה של אשתי מצווארי ועצבות יתירה באה בלבי. עליתי על מטתי וחישבתי על כל דבר וענין בשקט ובנחת עד שנתנמנמתי וישנתי.

למחר עמדנו מן המטה וסעדנו כאחד את סעודת הבוקר. הצצתי על אשתי וראיתי שפניה כתמול שלשום. הודיתי לה בלבי על שאינה באה עלי בתרעומת בשביל אמש. אותה שעה נזכרו לפני כל צרות ויסורים שהבאתי עליה מיום שנישאה לי, שבכל עת ובכל שעה הייתי שופך דמיה ועולבה ומעליבה, והיא קיבלה הכל בשתיקה. נתמלא לבי אהבה וחיבה לעלבות נפש זו, שמעונה בידי כל כך, וקיבלתי עלי להניח לה ולהיטיב עמה. וכן עשיתי יום ושני ימים ושלושה ימים.

נתאנחה ואמרה הה, ידידי, אני אינה פתיה. היש זכרוננו ביניה כתיב
אמרתי לה ובכן אני פתי. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
אמרה אף אתה אין אתה פתי. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
הגבתתי קולי ואמרתי אם כן מה את רוצה ממני? ועל זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
ענתה ואמרה מה אני רוצה? רוצה אני במה שאתה רוצה. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
ניערתי כפי ואמרתי. אני איני רוצה ולא כלום. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
תלתה עיניה בפני ואמרה אי אתה רוצה ולא כלום. אם כן הרי הכל כשורה. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
כשורה? שחקתי שחוק לעג. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
אמרה היא רואה אתה ידידי שחוק זה אינו יפה בעיני. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
אם כן מה אעשה? היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
עשה מה שאתה מבקש לעשות. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
כלומר? היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
למה לי לחזור על הדבר והוא ידוע לך. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
אמרתי לה אני איני יודע כלום. אבל את שידעת מהו אמרי לי. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
לחשה ואמרה גט. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
הגבתתי קולי ואמרתי רוצה את לכוף אותי שאתן לך גט. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
ניענעה ראשה ואמרה אם סבור אתה שיפה לך לומר כן שאני רוצה לכוף אותך
הריני מסכימה על כך. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
אמרתי לה דרך שאלה. כלומר. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
אמרה היא למה לנו לחזור על דברים שלא לצורך. נעשה את שרשום עלינו מלמעלה.
היגלגתי ואמרתי מתוך כעס אף השמים גלויים לפניך ואת יודעת מה כתוב שם.
רופא אני ואין לפני אלא מה שעיני רואות ואת גברתי, את יודעת מה שכתוב ברכיע.
מי לימד אותך חכמה זו, שמא אותו מנוול? היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
אמרה דינה שתוק, בבקשה ממך שתוק. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
אמרתי לה אי את צריכה להתרגז כל כך. וכי מה אמרתי? היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
עמדה והלכה לחדר אחר ונעלה את הדלת בפני. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
הלכתי אצל הדלת ובקשתי ממנה שתפתח לי ולא פתחה. אמרתי לה הריני הולך
והרי כל הבית לפניך ואי את צריכה לנעול. כיון שלא ענתה התחלתי מתיירא שמא נטלה
סם שינה ושמא תאבד עצמה בסם חס ושלום. התחלתי מבקש ומתחנן שתפתח ולא פתחה.
הצצתי לתוך חור המנעול ולבי מכה אותי מכה אחר מכה כהורג נפש. כך עמדתי לפני
הדלת הנעולה עד שירד היום וחשכו הכתלים. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
עם חשיכה יצתה מחדרה חיוורת כמת. נטלתי את ידי בידי וצינת מות יצתה מהן
וציננה את ידי. לא משכה ידי ממני, כאילו אין להן הרגשה של כלום. היש זכרוננו ביניה כתיב. היש זכרוננו אל יחסינו
השכבתיה על מטתה והרגעתי את לבה בסמי מרפא ולא זותי ממנה עד שנתנמנמה.
הבטתי בפניה שנקיים מכל דופי ואין בהם שמץ פסול ואמרתי לעצמי מה נאה עולם זה שאשה
זו שרויה בתוכו ומה קשים החיים שאנו חיים. הרכנתי עצמי כדי לנשק לה. ניענעה ראשה דרך
לאו ואמרה לא. שאלתי אותה וכי אמרת כלום? השיבה לא. ואיני יודע אם הרגישה בי אם
דיברה מתוך שינה. חלשה דעתי ולא נתקרבתי אצלה. אבל ישבתי שם כל הלילה עד בוקר.
למחר הלכתי לעבודתי וחזרתי עם צהרים. מחכמה או לא מחכמה לא הזכרתי לפניה
מעשה אתמול. ואף היא לא הזכרתה. כן ביום השני, כן ביום השלישי. הייתי סבור שהכל
חוזר לקדמותו. עם זה ידעתי שאם אני מוכן לשכוח היא לא תשכח.

באותם הימים נתאושו פניה ושינתה קצת ממנהגיה. היתה רגילה לקדם פני בכניסתי לא הקדימתיני. עתים הניחתיני והלכה לה ועתים באתי ולא מצאתיה. פעם אחת בראשון בשבת נזכרתי אותו היום שארסתיה לי לאשה וביקשתי ממנה שתסע עמי למקום שנסענו לשם בראשונה. אמרה אי אפשר. — למה? מפני שעליה ללכת למקום אחר. אמרתי לה ברשותך, להיכן את הולכת? אמרה חולה אחת יש לי, שאני מטפלת בה. אמרתי לה מה זה פתאום? אמרה לא כל מה שאדם עושה — עושה הוא פתאום. זה כמה באתי לידי דעת שאני צריכה לעבוד ולעשות. אמרתי לה וכי לא די לך שאני עובד ועושה? אמרה לי לשעבר די היה לי בזה ועכשיו אינו די לי. — למה? — למה? אם אין אתה יודע מעצמך אני איני יכולה להסביר לך. אמרתי לה וכי כל כך עמוק הדבר עד שקשה להסבירו. אמרה להסביר אין זה קשה, אבל מסופקתני אם תרצה להבין. — למה? — מפני שאני מבקשת להרוויח את פרנסתי. אמרתי לה וכי מחוסרת פרנסה את שאת מבקשת לך פרנסה? אמרה היום יש לי פרנסה, מי יודע יום מחר. אמרתי לה מה זה פתאום? אמרה היא כבר אמרתי לך שאין דבר בא פתאום. אמרתי לה איני מבין מה את סחה. אמרה היא מבין אתה אלא שרצוי לך לומר איני מבין. נייענעתי ראשי דרך יאוש ואמרתי יהא כך. אמרה היא באמת כך הוא. אמרתי לה דיאליקטיקה זו רחוקה ממני. השיבה ואמרה ממך היא רחוקה ולי אינה קרובה, אם כן מוטב שנשתוק. אתה עשה את שלך ואני אעשה את שלי. אמרתי לה מה אני עושה אני יודע, מה את מבקשת לעשות איני יודע. השיבה ואמרה אם אין אתה יודע היום תדע מחר.

אבל היא לא הצליחה במעשיה. ואם הצליחה לא הכניסה במעשיה פרוטה. מטפלת היתה בנערה אחת משותקת, בת אלמנה עניה, ולא קיבלה שכר על טרחתה. ולא עוד אלא שהיתה מסייעתה בממון ומביאה לה פרחים. באותם הימים תשש כחה של דינה כחולה והיא עצמה צריכה שיטפלו בה ולא שתטפל היא עם אחרים. פעם אחת שאלתי אותה עד אימת תהא טורחת באותה חולה? נתנה בי עיניה ואמרה שואל אתה אותי כרופא? אמרתי לה מה הפרש אם כרופא אם כאישך? אמרה אם שואל אתה כרופא איני יודעת מה אשיב, ואם שואל אתה מטעם אחר איני רואה צורך להשיב לך. עשיתי עצמי כאילו עשתה עמי צחוק וצחקתי. החזירה פניה ממני והניחתיני והלכה לה. מיד גלה הצחוק מפי ולא חזר עוד.

אמרתי לי רוח הוא ואשאנו. עם זה ידעתי שכל תוחלתי תוחלת שוא. נזכרתי אותה שעה שדיברתי עמה תחילה על גט ונזכרתי מה שאמרה היא בין שאני רוצה בין שאיני רוצה מרוצה אני לעשות כל מה שאתה מבקש ובלבד להקל עליך את יסוריך ואפילו על ידי גט. עכשיו אמרתי על כרחי אין לנו תקנה אלא גט. כיון שעלתה מחשבה זו על לבי העמדתי מפני כאדם שמעמיד מלפניו דבר קשה. אבל צדקה דינה שאמרה שעלינו לעשות את שרשום עלינו מלמעלה. לא עברו ימים מרובים עד שראיתי בעיני ותפסתי בשכל מה שלא ראיתי תחילה ומה שלא תפסתי תחילה. מיד נתייעצתי בלבי לפטור את דינה. בנים לא היו לנו, שחשתי להוליד בנים שמא יהיו דומים לו. סידרתי את עניינינו ונתתי לה גט פטורין. יצאתי יום יצאתי יום. מיד נאצתי סתמה בעיני ונזכרתי חזרה כי אמרתי לה שיהא כה עדין יאוש. לא הצליחה זמורה חזרה יאוש. לא הצליחה זמורה כה נפטרנו זה מזה, כדרך שנפטרין כלפי חוץ. אבל בלבי ידידי שמור חיוכה שבשפתיה ואותה תכלת שחורה שבעיניה כביום שראייתה בראשונה. פעמים בלילה זוקף אני עצמי ממתני כאותם החולים שטיפלה בהם ומושיט את שתי ידי וקורא אחות אחות בואי אצלי.